

GEREK İŞİD ÖNCESİ GEREKSE İŞİD SONRASI EN ÇOK YIPRANAN KESİM TÜRKMENLER OLDU.

Hasan Turan

Kerkük doğumlu olan Hasan Turan, Ziraat Fakültesi mezunudur. 2003'te ABD tarafından oluşturulan ve halen devam eden Kerkük İl Meclisinde Türkmen üye olarak görev yapmıştır. Mart 2011'de de Kerkük Vilayet Meclisi Başkanı olmuştur. 2004'te kurulan Irak Türkmen Adalet Partisi'nde Başkan Yardımcısı olarak görev yapmış ve Mayıs 2011'de yeniden yapılanan Irak Türkmen Cephesi'nde (ITC) Dış İlişkilerden Sorumlu Yürütme Kurulu Üyesi olmuştur. Halen ITC'nin Başkan Yardımcılığı görevini sürdürmekle birlikte 2014 Irak genel seçimlerinde Kerkük'ten Irak Parlamentosu milletvekili seçilmiştir. Milletvekilliği görevi devam eden Turan, aynı zamanda Irak Parlamentosu Yasa Komisyonu Başkan Yardımcısıdır. Turan, 2003'ten bu yana Birleşmiş Milletler ve Avrupa Birliği başta olmak üzere uluslararası organizasyonlarla birlikte Kerkük konusunu üzerine çalışmakta ve Kerkük'teki farklı etnik grup ve siyasi partiler arasında diyalog sağlanmasına hizmet etmektedir.

ORSAM: Öncelikle Bağdat'taki siyasi kriz ile başlayalım. Bildiğimiz kadarıyla siz Bağdat'ta siyasi kriz dönemlerinde hep oradaydınız ve hatta Irak Parlamentosu göstericiler tarafından basıldığında da Yeşil Bölge içerisindeydiniz. Bağdat'taki siyasi krizi nasıl değerlendiriyorsunuz? Böyle bir kriz yaşanmasının sebebi nedir ve Bağdat Parlamentosu böyle bir duruma nasıl geldi?

HASAN TURAN: Sorduğunuz soru büyük bir önem arz etmekte. Çünkü Bağdat'ta huzur ve siyasi hayatta istikrar olmadığı takdirde, maalesef bu durum bizleri ziyadesiyle etkilemektedir. Özellikle de yaşananların sonucunda en büyük zararı biz Türkmenler görüyoruz. Bizim isteğimiz, Bağdat'ta her zaman güçlü ve herkesi kapsayan bir siyaset olmasından yanadır. Sadece tek bir tarafla yönetilen bir siyasetin sonuçlarını, özellikle bir önceki hükümet döneminde gözlemlene şansı bulduk ve Iraklılara bedelinin ağır olduğuna bizzat şahit olduk. Irak'ta tek taraflı siyaset yapılması her zaman tehlike oluşturmuştur. Bu yüzden biz her zaman Irak'ta istikrara ve huzura ihtiyaç duymuşuzdur.

Asıl meseleye odaklanmak için Irak'ın önceden hangi krizlerle karşı karşıya olduğu-

na ve hükümetin bu duruma nasıl çözüm önerileri sunduğuna bakmak gerekir. Bildiğiniz gibi, en önemli güncel meselemiz İŞİD ile mücadeledir. Irak'ın birkaç vilayeti hemen hemen İŞİD kontrolü altındadır; örneğin Musul, Kerkük'ün Arap bölgesi yani batısı, Selahaddin'in birkaç ilçesi ve Ramadi'nin de büyük bölümü İŞİD kontrolü altına girmiştir. Dolayısıyla, bu mücadeleyi sürdürmek adına Irak Hükümeti olarak bizlere büyük görev düşüyor. Ne yazık ki bu mücadeleyi sürdürmek de o kadar kolay değil. Hem Irak'ın tek başına bu mücadeleyi devam ettirmeye gücü yetmiyor hem de bu mücadeleyi yürütürken, her zaman ulusal müttefikler ile bölgesel ve uluslararası kurum ve kuruluşlardan destek alınması icap ediyor. Ve benim kanaatimce; bu örgütler de hiçbir zaman, özellikle dünya çapındaki güçler, Irak'ta istikrar ve kapsayıcı bir hükümet olmadığı sürece İŞİD ile mücadele konusunda bizlere yardımda bulunmazlar, bulunmayacaklardır da. Dahası, bunu çok açık ve net şekilde hem Ban-Ki-Moon hem de Dünya Bankası yönetimi, Irak'a gelerek parlamentoda yaptıkları sunumda bize "Biz, siz ne kadar uyum içerisindeyseniz ve birbirinizle çalışıyorsanız, o denli sizlerin yanındayız" şeklinde beyan ettiler. Bağdat'taki hükümetin varlığının

ve öneminin üzerinde durdu- lar. Çünkü Irak bu mücadele- de, demin de belirttiğim gibi uluslararası örgütlerin yardı- mını olmazsa, kendi başına bu süreci devam ettiremez ve net bir başarı elde edemez. Dolayısıyla, öncelikli olarak Irak Hükümeti'nin acilen üzerine sorumluluk alması gereken nokta budur.

Bir diğer mesele ise sü- re gelen ekonomik krizdir. Bil- diğiniz üzere, varili 100-110 dolara kadar erişebilen petro- lün çok daha düşük fiyatlarla satıldığı da kayıtlarda yerini aldı. Bu da Irak için ciddi bir ekonomik kriz oluşturdu. Ma- alesef eski hükümet dönemin- de, şimdiye kadar 550 milyar doların gereğince kullanıla- maması, Irak hazinesinde ve bütçesinde önemli sıkıntılara yol açtı. Irak hükümeti ayda (?) 3,5 milyar dolara yakın bir meblağı sadece memurlara ve zorunlu harcamalara ayırıyor (Sağlık Bakanlığı, gıda kar- nesi ve diğer kamu giderleri gibi). Bu yıl içerisinde, bazı aylarda sadece 1 milyar dol- lar elde edebildik; 2,5 milyar dolar açığımız var. Yaklaşık üç yıldan beri yeni projeler üre- tilemiyor. Sadece eski projeler hükümetçe bitirilmeye çalışı- lıyor. Bu ekonomik krizi de istikrarla ve ülke içi huzurla ilişkilendirecek olursak, Dün- ya Bankası yönetimi ve IMF bize, değiştiğim iki koşulu sağladığımız takdirde gereken

desteği vereceklerini beyan ediyorlar.

Üçüncü mesele ise; bizim 3,5 - 4 milyon arasında de- ğişen 'göçmen' insanımız var. Bunların büyük çoğunluğu yurt içerisinde göçmen, kala- nıysa yurt dışında aynı hayatı yaşamaktadır. Bilindiği gibi Türkiye'de de 100 binlerce Iraklı göçmen bulunmaktadır. Bu durum da üzerine düşül- mesi gereken ve bilhassa de- min de bahsettiğim gibi ulus- lararası örgütlerce yardımda bulunulması gereken bir me- seledir. Açıkçası, bu durum karşısında hükümetin atacağı adımları çok kısıtlı görüyö- rum ve dahası hükümetin bu konuyla alakalı bir vizyonu olmadığı fikrine sahibim. Bu da en büyük sorundur. Ben, gerek başbakana gerekse diğer yetkili birimlere bunu defalar- ca dile getirdim. Ya hükümet bir vizyona sahip değil, dola- yısıyla ortaya bir şey koyamı- yor, ya da hükümet gerekli vizyona sahip ama bilinmesi taraftarı değil. Bu olasılık- lardan hangisi geçerli olursa olsun, ikisi de toplum refahı adına olumsuzdur. Başbaka- nın getirdiği reform paketle- rinde sadece insanları değiştirmek, bakanlıkları ortadan kaldırma var. Sanki reform sadece bu işlerden ibarettir ve başka bir anlam ifade etme- mektedir. Benim kanaatimce 'reform' bu yapılanlardan çok daha fazlasını gerektirmektedir.

*Parlamento;
demokratik
ülkelerde, karşıt
fikirlilerin hukuk
çerçevesinde
tartışıldığı bir
yerdir. Eğer
burada da bir
dayatma söz
konusu olur
veya zorla bir
karar alırsa, o
ülkede demokrasi
işlerliliğinden ve
varlığından söz
edilemez.*

Peki sizce yapılması gereken nedir?

Öncelikle, Başbakan'ın bir 'ortak vizyon' oluşturması ve bunu da diğerlerine aktarması gerekmektedir. Çünkü bildiğiniz gibi Irak'ta bir parlamento var ve parlamenterler seçimle oraya gelmektedirler. Bu durumun doğal sonucu olarak da orada ister etnik ister mezhepsel gruba dayansın, böyle muhtelif siyasi kitleler de bulunmaktadır. Mevcut sistemde, artık eskisinden farklı olarak aynı grup içerisinde birden fazla farklı fikirler gözlemlenebiliyor. Bugün Şii Koalisyonu, Sünni Koalisyonu ve Kürtler aynı fikirleri taşımamaktalar. Şükür ki biz Türkmenler parlamento içerisinde şimdiye kadar hiçbir ihtilaf yaşamadık ve ortak vizyonumuzu koruduk. Bu konuyla alakalı ola-

rak, hükümetin üzerine düşen görev; projeler belirleyip siyasi kitleleri de buna dâhil ederek, başbakanın önderliğinde bu görüşlerin tartışılmasını sağlamak ve fikir alışverişinde bulunulmasının yolunu açmaktır. Şimdiye kadar yapılırsa, hükümetin belirli bir fikre veya projeye sahip olup bunu tartışmaya sunmadan, parlamenterlerden ve diğer kitlelerden sadece onay talep etmesidir. Ancak maalesef ki pratikte işler böyle yürümüyor.

Yani, siyasi müzakereler olmadan, Abadi'nin reform ve birtakım değişiklikler yapmak istediği kanısına mı sahipsiniz?

Kesinlikle, beyan etmek istediğim tam olarak da bu. Ancak öte yandan Abadi bu durumla alakalı sahip oldu-

ğu vizyonu hiçbir şekilde hiç kimseye paylaşmıyor. Hemen hemen son ana kadar bekleyip bir reform paketi getirip, birkaç bakanı değiştirmek istediğini söyleyerek, bir açıklama yapmadan gitmesini istediklerini ve gidenlerin yerine gelmesini uygun gördüğü kişileri açıklamakla yetiniyor. Başbakan olarak Abadi'nin bu şekilde bir siyasi karakter ortaya koyması doğal karşılanabilir, ancak benim kanaatimce bu tercih sürecinin sonucu olarak farklı siyasi kitlelere de yer verilebilir, verilmelidir. Nitekim Başbakanın kendi istediği kitle ile diğer kitleler arasındaki denge kurulursa, Abadi'nin böyle bir siyasi karakter ortaya koyması tabii olur. Bir de en son durumda Başbakan, ilk isimleri sunmadan önce, isimlerin bulunduğu zarfın içerisinde bütün etnik ve mezhepsel grupları kapsayan bir liste olduğunu belirtti. Ancak o oturumda isimleri kendisi açıklamadı. İsimler, sonradan bizlere parlamento başkanlığı tarafından bildirildi. Bildirildikten sonra incelediğimizde, verilen listede hiçbir Türkmen temsilcinin olmadığını gördük. Tüm tarafları kapsadığı beyan edilen listede Türkmen milletvekillerinin olmamasından ötürü, Türkmen vekiller olarak biz bu kabineyi onaylama kararı aldık. Bu olaydan da anlaşılabilceği gibi şahsi fikrim; öncelikle ülke başkanının bir vizyon oluşturmamasının gerekliliğidir. Ayrıca

unutulmamalıdır ki bir başbakan uluslararası aktörlerce ne kadar desteklenirse desteklensin, mevcut parlamentonun varlığı unutulmamalıdır ve esas olarak sunulan isimlerin o parlamentodan geçmesi gerekmektedir. Bugün bildiğiniz gibi beş bakanımız var. Ancak bu bakanlarımız bakanlıklarına gidemiyorlar. Çünkü anayasaya göre, onların parlamentoya gelip yemin etmeleri gerekmektedir. Ama parlamentoda yemin oturumu gerçekleştirilemediğinden dolayı yemin edemiyorlar ve görevlerini icra edemiyorlar. Bunları biz biliyorsak, Başbakan dâhil olmak üzere herkesin de malumdur. Bu durumları yaşamamak için, bu tarz parlamento içi olayların olmaması gerekmektedir. Demin değindiğim uluslararası aktörlerin Irak'a destek vermelerinin nedeni, Irak'ın diğer Ortadoğu ülkelerinden farklı olarak seçimle başa getirilen bir hükümete sahip olmasıdır. Farklılığımız, bu anayasal müesseselerin olmasıdır. Bu anayasal müesseseler de zedelenirse o zaman Irak uluslararası boyuttaki desteğini de kaybedecektir. Bu destek yitirildiği takdirde, Irak hem askeri hem ekonomik hem de insani boyutu olan göç dramına dair mücadelesini nasıl yürütecektir? Sonuç olarak benim fikrim, hükümet yeni bir reform paketi hazırlamalıdır ve bu pakette de sadece makamlardaki bireylerin değişimi değil; yukarıda bah-

Irak'ta yeni bir tablo oluşuyor. Bugün, ne Şii gruplar ne Sünni gruplar ve ne de Kürt gruplar birbirleriyle eski ayarında bir ilişki kurmuyorlar.

settiğim üç ana meseleye çözüm üretilmeli, bu hususta da fikir alışverişlerine açık kapı bırakılmalıdır.

Çok önemli bir noktaya değindiniz. Anayasal kurumlarınızın varlığından ve işletilmelerinin ne kadar gerekli olduğundan bahsettiniz. Belki de Irak'ın 2003'ten sonraki en büyük problemi, bu anayasal kurumların işletilememesidir. Bugün bakıldığında, bu kurumlardan en fazla işleyeni belki de parlamento. Ama şu an itibariyle parlamentoda da bir ayrışma gözlemlenmekte. Siz bu ayrışmanın taraflarını nasıl görüyorsunuz? Bildiğimiz kadarıyla, geçtiğimiz haftalarda par-

lamento başkanı Selim El Cuburi görevden alınmaya çalışıldı. Akabinde, parlamentoda yeterli oya ulaşılmadığı görüldü, sahte imzalar ortaya çıktı ve bu şekilde bir karmaşa ortamı oluştu. Bu siyasi krizde parlamento nasıl ayrıştı? Gruplar açısından nasıl bir ayrışma ortaya çıktı?

Mesele, bahsettiğim gibi bu listelerle başladı. Altı çizilmelidir ki Abadi'nin ortak vizyon paylaşmamasıyla başladı. Asıl mesele parlamentoda değildi, sorun Bakanlar Kurulu'ndaydı. Bakanlar Kurulu'nun problemini, maalesef Başbakan parlamento içine sıçrattı ve mesele bu boyuta geldi. Bu mesele çok daha mantıklı bir çerçevede Bakanlar Kurulu içerisinde çözülebi-

lirdi. Bir diğer önem arz eden nokta da kitlelerin Bakanlar Kurulu'na olan bakış açısıdır. Bugün Irak'taki bütün kitleler, Bakanlar Kurulu'nda üyeleri olması sebebiyle, bu mevkilerden siyasi olarak faydalanmaktadırlar. Gelecekte tekrar seçim olduğunda, yine bütün kitleler gerek bakanlık yoluyla gerekse farklı mekanizmalarla birtakım amaç veya emellere sahip olacaklar ve de bu şekilde siyasi hayatlarını sürdürmek isteyeceklerdir. Bu yüzden; Başbakan gelip bu hakkı kitlelerin elinden aldığı anda, doğal olarak kitleler Başbakan'ın karşısına çıktılar ve bu işi engellemeye çalıştılar. Bunu, parlamentoda 80 kişilik bir grup oluşturarak sağlamaya çalıştılar. Parlamento içerisinde bir reform yapılması üzerine tartışıldı. Çünkü meclis başkanlığı Başbakan karşısında aciz kaldı ve bunun değiştirilmesi üzerine çözüm önerileri aranmaya başlandı. Bu da anayasaya göre doğal bir haktır. Parlamentomuzda 328 milletvekili bulunmaktadır. Yüzde 50+1 ile parlamento başkanlığı değişebilir ve bu durumu da, 165 kişi olması şartıyla, gayet doğal karşılıyoruz. Yeter sayısıyla alakalı olarak, videolar incelendiğinde bu sayıya ulaşılmadığı tespit edildi ve orada sadece 131 kişi olduğu ortaya çıktı. Bunun anayasaya aykırı olmasından ötürü meclis, bir mücadele

süreci içerisine girdi. Bu sırada Cumhurbaşkanı da anayasal hakları çerçevesinde birtakım girişimlerde bulundu ve bizler için de bir yol haritası oluşturdu. Ancak bunların neticesinde de bir gelişme gözlemlenmedi ve dolayısıyla sonuç alınamadı. Çünkü her iki defada da anayasaya uygun yeter sayısı bulunmayan bir grup, kendi görüşünün mutlak olması hususunda girişimlerde bulundu. Biz şimdi de söylüyoruz ki 165 kişiye ulaşabilen herhangi bir grup, bir değişim yapmak istiyorsa bu değişimi elde edebilir ve tabii olarak da yapabilir. Bu bir anayasal haktır. Sonuçta bir oylama yapıldı. Oylamada kazananın getirmek istediği geçerli olur. Ama ne yazık ki kendi görüşlerini dikte etmeye çalışan grubun bu üslubu yüzünden, meseleler bu raddeye ulaştı ve bir çözüme ulaşılamadı. Bildiğiniz gibi bu karmaşanın ardından Sadr Grubu da 33 milletvekiliyle geldi. Göstericilerden ayrıldıktan sonra, Abadi'nin getirdiği, bilhassa bakanların değişimiyle ilgili reform paketini destekleyerek, aynı mantıkla 33 kişiyle bu paketin geçmesi için girişimlerde, başka bir deyişle zorlamada bulundular. Ki bu mümkün değildi. Parlamento,; demokratik ülkelerde, karşı fikirlerin hukuk çerçevesinde tartışıldığı bir yerdir. Eğer burada da bir dayatma söz konusu olur veya zor-

Irak hükümetinin de üzerine düşen görev; Irak Parlamentosunun ve parlamento binasının güvenliğini sağlamak, insanların o ortamda istedikleri görüşleri beyan etmeleri için uygun ortamı oluşturmak ve belirli bir kararın doğmasına önayak olmaktır.

la bir karar alınır, o ülkede demokrasinin işlerliliğinden ve varlığından söz edilemez. Bu yüzdendir ki bizler de parlamentomuz içerisindeki bu duruma karşı çıktık ve çıkıyoruz. Bizim fikrimiz her zaman 165 sayısının sağlanmasından yanadır. Aksi halde, ortaya çıkacak durumdan dolayı ülke olumsuz yerlere sürüklenebilir ve bu da görmeyi istediğimiz bir durum değildir.

İç dinamiklerle ilgili olarak bizleri aydınlattınız. Bölge ülkelerinin bahsettiğiniz bu kapsayıcı hükümetin ortaya çıkmasını engellenmesi söz konusu mu? Ya da buradaki hükümetler bu süreci destekliyor ancak Irak'ın kendi içerisinde yaşadığı anlaşmazlıklar yüzün-

den mi bu hükümet kurulmuyor? Çünkü bahsettiğiniz sorunların çoğunun temeli bu kapsayıcı hükümet ve demokrasi yani uzlaşma kültürünün bir türlü ortaya çıkmayışından ileri geliyor. Ek olarak bölge ülkeleri açısından değerlendirildiğinde, bölge ülkelerinin bu krize yönelik yaklaşımlarıyla ilgili nasıl bir tablo ortaya koyuyorsunuz?

Bölge ülkeleri kapsamında baktığımızda, belki de ilk defa bölge ülkeleri bu konu üzerinde hemfikirdirler. Irak'ın istikrara ihtiyacı olduğunun ve bu istikrarın da sürdürülmesinin gerekliliğinin bilincindedeler, olmalıdırlar da. Çünkü Ortadoğu coğrafyası fazlasıyla kritik bir dönemden geçiyor. Şimdi bu dönemde gelip, Irak'ta yö-

netimi ortadan kaldırıp yeni bir yönetim kurmak aylarca zaman alır. Bunun sonucunun da nereye varacağı şaibelidir, özellikle IŞİD ile gerçekleştirilen mücadelede. Bu yönüyle tehlikeli bir durum ortaya çıkabilir. Bu konu itibarıyla Türkiye'yi nazara alırsak; Türkiye, her zaman Irak içerisinde bir kapsayıcı hükümeti ve istikrarı destekleyici taraf oldu. İran da aynı fikri paylaşmaktadır. Dahası ABD de bu dönemde özellikle bu yönde beyanda bulunmaktadır. Ayrıca, özellikle de komşu ülkelerin Irak ile bağları ve çıkarları da bulunmaktadır. Ancak bu aşamada benim şahsi düşüncem hiçbir ülkenin çıkarı değil, Irak'ın refahı öncelikli önem arz etmektedir. Önceden de söylediğim gibi bugün Irak'ta yeni bir tablo oluşuyor. Bugün, ne Şii gruplar ne Sünni gruplar ve ne de Kürt gruplar birbirleriyle eski düzeyde bir ilişki kurmuyorlar. Kürt gruplar beşe ayrılmış durumda; Şii gruplar fikir ayrılıkları yaşamaktadır. Sadr'ın görüşü ayrıdır, Ammar el Hekim grubunun görüşü ayrıdır. Bu farklılıklar da göz önünde bulundurulduğunda, ileride demokrasiye yaklaşım daha fazla görülebilir. Belki de bütün etnik ve mezhepsel gruplardan bir liste ortaya çıkarılabilir ve bu şekilde bir kapsayıcılık sağlanabilir. Ne var ki günümüzdeki durum

değerlendirildiğinde, daha farklı ve zor koşullardan geçiyoruz. Önceliğimiz ve asıl mücadelemiz, parlamentonun bir an önce toplanması ve nasıl toplanacağı üzerine olmalıdır. Örneğin, salı günü toplantı vardı. Ama toplantı gerçekleştirilemedi. Bunun sebebi; listelerin şimdiye kadar ortak bir kararla toplanma kararı vermemeleridir. Çünkü tekrar toplanmak için iki ana konu var. İlki, parlamentonun tekrar güvenli bir şekilde ve güven temin eden bir yapıyla devam etmesi; diğeryse güvenli bir varlığın yanında, güven verici bir karar alma mekanizmasının olmasıdır. Bilhassa parlamenterler açısından bu böyle olmalıdır; dayatma olmaksızın, tehdit ve dış müdahale unsurunu geride bırakarak bu karar alma mekanizmasının bağımsız bir biçimde işlemesi gerekmektedir. Bu şartlar sağlanıp, bir parlamenter kendi özgür iradesi ve siyasi fikrine dayanarak bir düşünce ürünü ortaya koyabilirse, benim kanaatimce o zaman parlamento varlığını idame ettirebilir ve işler bir mekanizma haline gelebilir.

Şimdiye kadar UNAMI de bu meselenin çözülmesinde büyük çaba sarf etti. Bütün taraflarla görüşüyor ve bu durumu istişare ediyor. Ama yine de bahsettiğim bu ortak vizyona varılama-

Irak'ta bu siyasi kriz devam ettiği sürece, bu karmaşa ortamından en fazla yararlanabilecek unsur ne yazık ki yine IŞİD olacaktır.

dı. Bu da tehlike arz eden bir durumdur. Çünkü Bakanlar Kurulu'nun toplantı yapmasına rağmen yine bu duruma itirazlar yönetildi. Parlamentomuz içerisinde 22 bakanımız bulunmakta ve toplantı yapılabilmesi için içtüzüğe göre 11 bakanın katılımı gerekmektedir. Bazıları 9, bazıları 10, bazıları 11 gibi sayılar veriyorlar; bu gibi farklı beyanatlar da bazı bakanların yemin etmelerinden ileri geliyor. Bu yüzden de parlamentonun bir an önce toplanması gerekmektedir ve bu hususta Irak hükümetinin de üzerine düşen görev; Irak parlamentosunun ve parlamento binasının güvenliğini sağlamak, insanların o ortamda istedikleri görüşleri beyan etmeleri için uygun orta-

mı oluşturmak ve belirli bir kararın doğmasına önayak olmaktır. Toparlamak gerekirse, bugün benim fikrimce Bağdat krizinde ana mesele bu konudur.

Bölge ülkelerinin rolü konusunda değindiğiniz nokta gerçekten de büyük önem taşıyor.

Biraz geriye baktığımızda, 2010 seçimlerini Irakıye listesi kazandıktan sonra, o noktada Türkiye'nin dinlenmemesi ve orada Amerika-İran işbirliği ile Allavi'ye tekrar başbakanlık görevinin verilmemesi, ardından 2011-2014 sürecinde Irak'ta çıkan sorunlara bakacak olursak, bütün bunların getirisi günümüzdeki duruma işaret ediyor. Maalesef

birtakım noktalar Amerikalılarca geç algılanıyor. Misalen, Ray Odierno'nun Kerkük ve Bağdat'ta görev yapan bir İngiliz siyasi danışmanının Irak'taki durum üzerine yazdığı bir kitapta, yapılan en büyük hatalardan birisi olarak, 2010'da Irak'ta yapılan seçimin sonucunu gözetmeden, Anayasa Mahkemesi'nin verdiği yanlış bir karara dayanarak kurulan hükümeti desteklemelerinin yanlışlığını itiraf etmesi buna örnek verilebilir. Bu açıdan da bakıldığında bizim mekanizmamızdaki bir başka sorun da yargı sistemimizin, anayasal müesseselerimizin böyle bir durum içerisinde olmasıdır.

Çok önemli bir noktaya değindiniz. Güvenli bir karar alma mekanizmasının zaruretinden bahsettiniz. Belki de bugün Irak'ta en fazla önem arz eden hususların başında da bu durum gelmekte. Bugün Irak'ta mevcut kurumsal yapının bozulmuş olması ya da devlet kurumsallaşmasının gerçekleştirilememesi de göz önünde bulundurduğunuzda, siz sağlıklı ve bağımsız bir teknokrat hükümetin ortaya çıkabileceğini düşünüyor musunuz?

Benim kanaatimce hayır. Lakin teknokrat hükümetin kurulmasına evet denebilir.

Ancak önemli nokta şudur ki burada siyasi kitlelerin de bir katkısı olmalıdır. Mesela bugün neden illa Türkmenleri temsilen 'Başbakan' birini seçiyor? Bunun yerine neden Türkmen milletvekilleri kendi aralarında bir temsilci seçemiyorlar? Aynı seçme durumu diğer gruplar için de geçerlidir; yeter ki Abadi bey uyumlu çalışacak insanları belirlerken, bu bireyleri seçme hususunda bize de alan açsın ve kalanında da kendi yetkilerini kullansın. Ancak yapılan bütün görüşmelere rağmen, hangi bakanlığın hangi gruba gideceği hususunda yine de net bir cevap alınamamakta. Önceden olduğu gibi isimler toplanmakta ve bireysel, daha doğrusu sadece kendi listelerinden isimler ön plana çıkarılmaktadır. Takip eden süreçte ise belirlenen bu isimlerin dikte ile meclisten geçmesi talep ediliyor. Bence, bu durumun karşılığında teknokratlardan oluşturulmak istenen hükümetin başbakanı da teknokrat olmalı. Neden bakanlar hiçbir partiye bağlı değilken, başbakan bir partiye mensup oluyor? O zaman zaten sorunları fitilleyen etmenlerden birisi de bu fikrin ortaya atılmasıydı. O yüzden, fikirince Irak hükümeti yanlış bir yoldadır ve bu meseleyi ivedilikle çözmesi gerekmektedir. Reform paketi, sadece Bakanlar Kurulu'nun değiştirilmesiyle tamamlanamaz.

Türkmenlerin en başlıca görevi halktan ortak bir güç kurmak, onları eğitmek ve maziye kapatarak bu mücadeleye devam edip, Telaar'ı kurtarmak olmalıdır.

Bunun yanında Irak bir tarım ve sanayi ülkesi olduğunu da hatırlayarak, petrol döngüsünün yanına bu ekonomik bileşenleri de katmalı ve bütüncül anlamda bir reform algısı-paketi oluşturulmalıdır.

İŞİD ile mücadele süreci bu kadar siyasi krizin varlığında nasıl ilerlemektedir? Başka bir tabir ile bu kadar sorunun varlığında bu mücadele sürecinin sağlıklı bir şekilde ilerleyebildiğini söyleyebilir misiniz?

Kesinlikle hayır. Hükümet krizi veya siyasi krizden en fazla etkilenen mesele, İŞİD ile mücadele konusudur. Düşünüldüğünde, ordu veya federal polis, bu koşullar hesaba katıldığında nasıl bir mücadele yürütebilir? Ki bilindiği kadarıyla bazı güç-

ler de sırf Bağdat'ı korumak adına, İŞİD ile mücadeleden geri çekildiler. Irak'ta bu siyasi kriz devam ettiği sürece, bu karmaşa ortamından en fazla yararlanabilecek unsur ne yazık ki yine İŞİD olacaktır. Bu yüzden her zaman vurguluyoruz ki Bağdat'ta istikrar ve huzura fazlasıyla ihtiyaç duyulmaktadır ve aynı zamanda bütün etnik ve mezhepsel grupları kapsayıcı bir hükümete gerek vardır. İŞİD ile mücadelenin kapsamı da bu saydığım durumları zaruri hale getirmektedir. Bugün İŞİD artık sadece Irak'ta değil, Suriye'de de var, Libya'da da var, Tunus'ta da var, Körfez ülkelerinde de var. Türkiye de aynı şekilde her gün sınır illerine atılan bombalardan ötürü, Suriye'de kalan kısım ile mücadele etmek durumunda kalıyor. O yüzden

bu mesele artık uluslararası bir sorun olmuştur ve de bu uluslararası boyutu biz kaybedersek, ilerisi öngörülemez hale gelir. Örneğin bizim hava desteğine yoğun bir biçimde ihtiyacımız var. Hava kuvvetlerimiz, 2003 sonrası halen daha aktif hale gelememiştir. Dolayısıyla, uluslararası arenadan destek almak durumundayız. Pe-ki, bu nasıl sağlanabilir, dış dünyadan nasıl yardım alınabilir? Ancak iç işlerimizdeki siyasi krizin bitmesiyle mümkündür. Maalesef IŞİD ile mücadele, bu siyasi krizden olumsuz etkilenmiş durumda. Öte yandan da Türkmen Beşir bölgesi, nihayet kurtarıldı. Biz Türkmenlerin de Beşir'in geri kazanılmasında, kurtarılmasındaki etkimiz büyüktür. Ancak şu da belirtilmelidir ki bu zafer sadece tek bir kesimin başarısı olarak nitelendirilmemelidir ve başarıyı sağlayanlara bütüncül olarak bakılmalıdır.

Beşir'in kurtarılmasının ardından orada birtakım takviyelerin yapılması gerekmektedir. Ne yazık ki bölgedeki evler, yüzde 70 veya yüzde 80 oranında hasar görmüş durumdadır ve imar faaliyetlerinin bir an önce başlaması gerekmektedir. Buradan da bildireyim ki eminim bu konuda Türkiye'nin katkısı olur ve çabuk bir yapılanma içerisine girilebilir.

Başka bir açıdan bakıldığında, IŞİD bölgeye yoğun bir biçimde mayın döşemiş ve hala daha bu mayınlı bölge temizleniyor. Türkmenler olarak bu temizleme faaliyetinde yoğun şekilde görev almaktayız ve sırf bu temizleme işlemi sırasında, şehir kurtarılmış olmasına rağmen 200 şehit verdik. Dolayısıyla buradan bakıldığında da Beşir bölgesi Irak'ın diğer bölgeleri için emsal konumdadır. İlk olarak yerel halkın katılması, ardından mevcut güçlerin hareket etmesi ve akabinde de uluslararası güçlerin hava desteği diğer bölgelerde de uygulanabilir ve o bölge de bu şekilde kurtarılabilir. Tekrar vurgulamak gerekirse; Beşir kendi halkıyla kurtarıldı, Türkmeniyle kurtarıldı. Örneğin Ramadi'ye bakarsanız orası da aynı şekilde kendi halkıyla, Irak ordusuyla ve hava desteğiyle kurtarıldı. Havice'nin de Musul'un da aynı şekilde kurtarılması gerekmektedir. Yerel güçlere destek vererek ve onlardan güç oluşturarak bir bütünlük sağlanmalı, her bir etnik ve mezhepsel gruba aynı şans tanınmalıdır. Bugün Musul kurtarılacaksa, illa ki orada Türkmenlerin rolü, Kürtlerin rolü, Arapların rolü ve oradaki bölge halkının rolü olması lazımdır. Çünkü yürütülen IŞİD mücadelesi, savaşın bitmesiyle bitmiyor. Sonrasında da halkın yaşamayı devam ede-

*Musul'u
kurtarmak, netice
itibariyle Irak-
Suriye sınırını
da kontrol
etmek anlamına
gelmektedir.*

bilmesi lazımdır. Bu yüzden de öncelikli olarak bu mücadelenin sürdürülmesi ve belli bir sonuca kavuşturulması gerekmektedir.

Bilindiği gibi, Telafer'de Türkmenler ciddi zarar gördüler. Yüzbinlerce insan o bölgeden başka yerlere göç etti. Peki, bu durumda Türkmenler nasıl orada tekrar yaşayabilir? Bence, Telafer'deki bütün Şii ve Sünni Türkmenler tekrar bir yerde savaşmış, aynı yerde kan döktükleri takdirde, biz İŞİD ile mücadele sonrasında bölgede beraberce yaşayabiliriz. Sonuç olarak, Türkmenlerin en başlıca görevi halktan ortak bir güç kurmak, onları eğitmek ve maziyi kapatarak bu mücadeleye devam edip, Telafer'i kurtarmak olmalıdır.

Musul Operasyonu'nun geleceğini nasıl görüyorsunuz? Kısa bir süre içerisinde gerçekleştirilebilir mi? Gerçekleştirilmesinin önündeki engeller nedir? Bu konudaki görüşleriniz nelerdir?

Öncelikle, İŞİD sorununun siyasi bir sorun olduğu konusunda size katıldığımı belirtmeliyim. Ortadoğu coğrafyasında hakiki demokrasi gerçekleştirilmezse, halkın sesi dinlenmezse, belki bugün İŞİD sonlandırılabilir fakat yarın belki de daha radikal bir terör örgütü ile karşı karşıya kalınabilir. Dolayısıyla, ister Suriye'de olsun ister Irak'ta olsun öncelikle siyasi kriz çözülmeli. Ardından zaten İŞİD meselesini kısa bir sürede çözebiliriz. İkincisi, Irak'ta da Suriye'de

de gördük ki Amerika sadece bir kanadı destekliyor, bana göre bu durum son derece yanlıştır. Dahası, bu politikayı Amerikalıların bir an önce değiştirmeleri gerekmektedir. Değiştirmedikleri takdirde bundan en fazla nemalanacak olan yine, ne yazık ki IŞİD olacaktır. Yani siz bir tarafa destek veriyorsunuz, o taraf da bütün insan hakları ihlallerini yapıyor, demografik değişim yapıyor ama yine de siz o grupla çalışmayı sürdürüyorsunuz ve bir tek o gruba destek vereceğinizi beyan ediyorsunuz. Benim kanaatime göre, tekrar yineliyorum ki bu son derece yanlış bir politikadır. Mesela, bugün Halep'e karşı uluslararası aktörler veya Birleşmiş Milletler ne yaptı? Her gün bombardıman, her gün ölümler, insanlık dramları yaşadık lakin hiçbir değişim olmadı. Neden Halep'te böyle bir durum olduğunda hiç kimsenin sesi çıkmıyor da dünyada başka bir tarafta başka bir olay cereyan ettiğinde dünya kamuoyu ayağa kalkıyor? Mukayese etmek gerekirse Beşir veya Halep'te de Amerika'nın tutumu ortadaydı. Ruslar da geldiklerinde aynı politikayı uyguladılar. Amaç, sadece Suriye'yi IŞİD'den kurtarmak değil; mevcut rejimi de desteklemeyi ve sonucun ne kadar vahim olduğu böylelikle gözler önüne serildi. Son olarak da bu siyasi krizler bitirilmeye-

den bizler, bu IŞİD belasından kurtulamayacağız.

Musul Operasyonu'na gelindiğinde ise bu durum sadece medya üzerinden haberler ile bitirilemeyecek. Çünkü Musul, IŞİD'in ele geçirdiği ilk Irak ilidir. Sadece şehir merkezinde 2,5 milyona yakın insan yaşamaktadır. IŞİD'den önce şehir merkezinde 1,6 milyon kişi yaşamaktaydı. Ancak süreç sonrasında köylerden ve diğer bölgelerden göç eden insan sayısının artmasıyla beraber, güncel sayı 2,5 milyona ulaşmış durumda. Dolayısıyla bu operasyon yapılmadan önce derinlemesine ölçüp biçmemiz ve bölgeyi kuşatmamız lazım. Ek olarak, tabii ki de bölgeye insani koridorlar açmamız gerekmektedir. Aynı zamanda da operasyona kimlerin katılacağı belirlenmelidir. Operasyon grubunun ve niteliğinin belirlenmesi de burada fazlasıyla önem arz etmektedir. Bütün bunlar iyi planlanmalıdır. Musul'un kurtarılması ve etkin bir biçimde orada ilerlememiz gerekmektedir. Çünkü Musul'u kurtarmak, netice itibarıyla Irak-Suriye sınırını da kontrol etmek anlamına gelmektedir. Bakıldığında, Musul'daki IŞİD varlığına en büyük destek Suriye üzerinden gelmektedir ve buradaki terör yapılmasını desteklemektedir. Dolayısıyla, o koridor veya

Bugün bir toplum ayakta kalmak için, özellikle Irak'ın içerisinde, ya bir ekonomik güce ya da askeri güce dayanır. Bu, günümüz Irak'ında bir gerçektir. Neden Irak'ta peşmerge, Haşdi Şaabi, Irak Ordusu gibi bu tarz kesimlerin gücü varken Türkmenlerin olmasın?

sınır kapatılmadığı takdirde Musul'u kurtarmak o kadar da kolay olmayacaktır. Bunu düşünerek Irak ve uluslararası diğer aktörler de uygun bir plan hazırlamışlardır. Bir buçuk ay önce operasyonlar başladığında, yeterince hazır olunmadığı ortaya çıktı ve bu yüzden de Irak Ordusu büyük bir kayıp yaşadı. Dilerim bu durumun tekrarını yaşamayız ve daha akılselim biçimde bu meseleye yaklaşılır. Ama önemli olan Irak Ordusu'nun, Irak polisinin ve peşmergenin yanında bölge halkının da eğitilip bu güçlere katılımının sağlanması ve ayrıca uluslararası aktörlerin de bu girişimde yer almasıdır.

Türkmenler meselesini de irdeleyelim. Hem bu siyasi kriz ortamında hem de İŞİD ile mücadelede Türkmenlerin pozisyonunu bize net olarak aktarabilir misiniz? Örneğin, Musul Operasyonu'nda hem de Kerkük çevresindeki güvenliğin sağlanmasında, bir Kerkük milletvekili olarak, Kerkük içerisindeki idari, siyasi ve askeri dengenin sağlanması konusunda ve süregelen siyasi kriz içerisinde Türkmenlerin konumu hakkında neler söyleyebilirsiniz?

Maalesef ki bu meselede gerek İŞİD öncesi gerekse İŞİD sonrası en çok yıpranan kesim Türkmenler oldu. Bizim bölgelerimiz, İŞİD tarafından saldırıya uğrayan ilk bölgeler oldu, Telafer olsun, Musul çevresinde olsun, Kerkük çevresinde olsun. Ciddi bir göç dalgasıyla Türkmenler zor duruma düştüler. Bu göçmenler, bir an önce kendi bölgelerinin kurtarılmasını ve geri dönmeyi bekliyorlar. Bir de şans ya da şanssızlık olarak mı değerlendirilmesi gerektiğini bilemediğim, bölgemizin enerji zenginliğine sahip olması durumu var. İster petrol ister doğal gaz coğrafyasında Türkmenler yaşamaktadır. Bu da çok açık ve nettir. Hem Telafer tarafında hem de Kerkük'ün etrafında hem de Tuzhurmatu'da bu zenginlik Türkmenlerin başına bela olmuştur. Bu gerçek 1927'den bugüne kadar böyle devam etmiştir. Bu coğrafyada olmamıza rağmen bugüne kadar hiç bu değerlerden faydalanamadığımız gibi rejimler gelerek yerlerimizi ellerimizden aldılar ve o kaynakları sadece bizlerin aleyhine kullandılar. Şimdi de aynı meseleyle karşı karşıyayız. Bildiğiniz gibi günümüzde Kerkük petrollerinin kim tarafından kontrol edildiği, ne kadar verildiği, nerelerden geçirilerek dışarıya sunulduğu, bütçesinin ne olduğu ve ihraç edilen petrolün Kerkük bütçesine katkısı

hususunda ne Bakanlık bizlere cevap veriyor ne de Irak hükümeti bizi bilgilendiriyor. Sadece valinin yaptığı bir açıklamaya göre kendisinin 5 milyon dolar aldığı bilgisine sahibiz. Ancak bu meblağın neye denk geldiği, hangi bütçe içerisinde nasıl yer aldığı soruları yine cevapsız kalıyor. Ne yazık ki bu petrol ve doğal gaz konusu şeffaf bir şekilde irdelenmiyor, açıklanmıyor. O yüzden benim kanaatimce hangi çözüm düşünülürse, ki biz Irak Türkmenleri olarak Irak'ın birliği ve beraberliğinden yanayız, bizim de o çözümde hakkımız bulunmaktadır. Arapların, Kürtlerin bu doğal gazda hakları olduğu kadar Türkmenlerin de bu kaynaklar üzerinde hakları mevcuttur ve bakidir. Belki de bizim haklarımız onlarınkinden daha fazla çünkü bu kaynakların bazıları bizim bölgelerimizden çıkartılıyor. Dolayısıyla bizim de bu pazardan pay almamız gerekmektedir ve Irak içerisinde herhangi bir çözüm üretilirse, kapsayıcı bir şekilde bizim de artık o mali kaynaklardan hakkımızı almamız lazım gelmektedir.

Bugün bir toplum ayakta kalmak için, özellikle Irak'ın içerisinde, ya bir ekonomik güce ya da askeri güce dayanır. Bu, günümüz Irak'ında bir gerçektir. Neden Irak'ta peşmerge, Haşdi Şaabi, Irak

Ordusu gibi bu tarz kesimlerin gücü varken Türkmenlerin olmasın? Bu geçerli mantığa aykırıdır. Onun içindir ki Türkmenlerin de Irak'ta gruplarla yaşayan bir topluluk olduğu düşünülecek olursa bu güce sahip olması tabidir. Öte yandan bakıldığında Türkmenler bu gücü çatışma için kullanmamaktadırlar. Kurulan bu Türkmen gücü, sadece IŞİD ile mücadele amaçlı kurulmuştur. Ancak ne yazık ki Türkmenleri temsilen bizler Bağdat'tan gerekli desteği alamadık. Düşünün ki ben, Beşir'in kurtarılmasından önce Savunma Bakanlığı'na Beşir'in kurtarılması adına Irak Ordusu'ndan bir birim gönderilmesi için dilekçe yazıyorum. Savunma Bakanlığı da Başbakanlığa bağlı Ortak Operasyon Merkezi'ne bu talebi iletiyor. Oradan gelen cevaba göre, bahsedilen bölgeye destek göndermek istedikleri, ancak bir etnik grup tarafından bu konuda baskılandıkları ifade ediliyor. İçerisinde bulunduğumuz durumun ne kadar mantıksız olduğunun en iyi göstergesi bu olaydır. Buradan da çıkarılacağı üzere Türkmenlerin de kendilerini korumak adına bir güç oluşturmaya hakları bulunmaktadır ve de bu anayasal olarak da tanınmalıdır. İkincisi, bu mali kaynaklar olan petrol ve doğal gaz gibi enerjilerden nasıl diğer gruplar faydalanıyorsa

Benim görebildiğim kadarıyla, bu coğrafyada en sevilen ülke Türkiye'dir. Türkiye'nin Irak içinde; Araplar içerisinde, Kürtler içerisinde dostları var. Zaten Türkmenler Türkiye'nin bir parçasıdır.

bizim milletimiz için de aynı haklar mevcuttur.

**Hak kapsamında bak-
tığımızda Türkmenlere ve-
rilen idari makamlar bile
ellerinden alındı ve geri
verilmedi.**

Böyle bir durum, fikrim-
ce tamamıyla bir plandan
ibarettir. Bugün Kerkük'te
olan bitenler, bizi Kerkük'ten
silmek için yapılmaktadır.
Şu an aynı Saddam rejiminin
politikalarına dönüşü gö-
rüyoruz. Nasıl Saddam dö-
neminde sonlara doğru bir
Türkmen okul müdürü bile
bırakılmadıysa, aynı politika
bugün de uygulanmaya çalış-
ılıyor. İster polis teşkilatında
olsun ister ilçe meclisi ister
dairelerde ister meclis baş-
kanlığında olsun, bahsedilen
politika uygulanmaktadır.
Bu duruma yönelik de biz
Türkmenlerin ayrı çalışma-
lar yürütmemiz gerekmektedir.
Kerkük Türkmenlerinin
sahip oldukları hakları geri
almaları şarttır. Bütün Irak-
lıların oynanan bu oyuna
karşı gözlerini açmaları el-
zemdir ve Irak coğrafyasında
Türkmenlere karşı oynanan
oyunları, haksızlıkları bil-
meleri gerekmektedir. Bu
hususla ciddi bir şekilde dü-
şünüp karar almamız gerek-
mektedir, ayrıca değindiğim
enerji ve güç kavramları hu-
susunda hakkımızı savunma-
mız öncelikli hal almıştır. Bu
meselelere müdahil olmaz-

sak, gelecekte bu coğrafyada
zayıf bir konuma düşeriz.
O yüzden bu iki denklemin
çözülmesi bizim açımızdan
çok önemlidir. Dolayısıyla
bunları bilimsel ve anayasal
çerçeve de çalışmalı ve bir
çözüme ulaştırıp haklarımızı
geri kazanmalıyız.

**Biliyoruz ki Türkmen-
lerin de Türkiye'den bek-
lentileri son derece fazla.
Türk yetkililerin de
Ortadoğu'daki Türkmen
varlığına karşı ne kadar
hassas ve ilgili olduklarını
kendi beyanatlarından da
görebiliyoruz. Birtakım
yardımlar da sağlanmakta.
Size göre, Türkmenlerin
bu sıkıntılarının siyasi an-
lamda çözülebilmesi için
Türkiye daha fazla ne ya-
pabilir? Hem de siz orada
bir Türkmen milletvekili
ve Iraklı Türkmenlerin sesi
olarak, onların taleplerinin
burada Türk yetkililere ile-
tilmesi anlamında ne gibi
beklentileri ve sıkıntıları
var? Dahası Türk yetkili-
lerden ne bekliyorlar?**

Bildiğiniz gibi Ortado-
ğu'da ana bir 'Türk unsuru'
bulunmakta, gerek Irak içe-
risinde gerekse Suriye'de ge-
rek Türkiye'de gerek İran'da
gerek Azerbaycan'da gerek
Türkmenistan'da. Burada
Türkmen coğrafyası mevcuttur.
O yüzden Türkmenle-

rin, Türklerle yardımlaşması, kültürel-ekonomik-siyasi bağ sahibi olmaları çok doğaldır. Çünkü diğer milletlere de bakıldığında aynı durumu paylaşıyorlar. Bugün Arap coğrafyası konuşulursa; Araplar sadece Irak içerisinde düşünülüyor. Mavera'şten Körfez'e kadar bir Arap coğrafyasından bahsediliyor. Kürt coğrafyasından bahsedildiğinde onlar da her ülkede olduklarını ve belirli birtakım haklar istediklerini beyan ediyorlar. O zaman Türkmenlerin de bu hakka sahip olmaları çok doğaldır ve bu meseleyi her zaman Türkmenler idareye geldiklerinde dile getiriyorlar. Dahası diğer halklar da rahatlıyor. Ancak diğer halklar bunu yapamıyorlar.

Bizim Türkmenler olarak Türkiye'den beklentimiz büyüktür. Sağ olsunlar insani yardım hususunda ister Türkiye içerisindeki Türkmenlere olsun isterse Irak'taki Türkmenlere yardımları büyük olmuştur. Bizim bundan da ziyade Türkiye'den beklentimiz, bölgede Türkiye'nin daha fazla rol almasıdır. Özellikle Irak içerisindeki IŞİD ile mücadelede, Musul Operasyonu'nda, Kerkük'te Türkiye'den bu katkıyı bekliyoruz. Çünkü bölgede artık bir uluslararası koalisyon var. Biliyoruz ki bu koalisyon içerisinde de Türkiye'nin büyük bir rolü var.

Sonuçta Türkiye bir NATO üyesidir. Bizim buradaki ana hedefimiz, gerek Türkiye'nin olsun gerek Irak Türkmenlerinin olsun, Irak'ın toprak bütünlüğünün, huzurun, istikrarın ve kapsayıcı bir hükümetin olmasıdır. Bunu da benim değerlendirebildiğim şekilde, herhangi akliselim bir birey görebilir. Ama Türkiye'nin rolü, Ortadoğu coğrafyasında gerçekleşen Arap Baharı sonrasında dış aktörlerce kısıtlanmaya çalışılmıştır. Bu durumu da Rusya ve Amerika fikir birliği ile sağlamaya çalışmışlardır. Buna karşılık Türkiye'nin de bu engelleri aşip yeni bir politika üretmesi gerekmektedir. Benim görebildiğim kadarıyla, bu coğrafyada en sevilen ülke Türkiye'dir. Türkiye'nin Irak içinde, Araplar içerisinde, Kürtler içerisinde dostları var. Zaten Türkmenler Türkiye'nin bir parçasıdır. Sünniler ve Şiiilerin de Türkiye'ye bakışları aynıdır. Ama onların da Türkiye'den beklentileri var. Onlarla da görüşülüp ilişki kurulmasına, yardım edilmesine dair beklentileri mevcut. Ama iş Amerika ve Rusya ittifakına kalırsa, Türkiye'nin rolünün en aza belki de sifıra indirilmeye çalışıldığı gözlemlenebilir. Türkiye'nin de Amerika ve Rusya'nın bu emellerine karşı direnmesi gerekmektedir. Çünkü bölge halkından bu şekilde talep var. Bütün

Bütün bu coğrafyada Türkiye'nin rolüne ihtiyaç var, talep var. Türkiye'nin sahip olduğu rol barışçı bir yoldur, insani bir roldür, herkese yaklaşan bir roldür.

bu coğrafyada Türkiye'nin rolüne ihtiyaç var, talep var. Türkiye'nin sahip olduğu rol barışçı bir yoldur, insani bir roldür, herkese yaklaşan bir roldür. O yüzden bana göre ortada tehlikeli bir durum mevcuttur ve bu durum ancak Türkiye'ye ortak bir yaklaşımla çözülebilir. Dahası Türkiye'nin, özellikle bölgesel ülkelerle 'Sıfır Sorun Politikası'na geri dönmesi gerekmektedir. Çünkü artık tehdit sadece bir ülkeyi kapsamamakla beraber, bölgede varlığını sürdüren bütün ülkeleri içermekte-

dir. Dolayısıyla ortak paydada buluşmak ehemmiyet taşımaktadır. Türkiye'nin Ortadoğu'da yeni bir sayfa açması lazımdır. Türkiye'nin bölgedeki rolü ne kadar fazla olursa, Irak ve Suriye'deki Türkmenler o denli rahat yaşarlar. Çünkü emperyalist güçler kendi menfaatleri için bu rolü zayıflatmaya ve bu sorunu kronik hale getirmeye çalışmaktadırlar.

Bu değerli mülakat için teşekkür eder, çalışmalarınızda ve siyasi yaşantınızda muvaffakiyet dileriz.

ORSAM, Ortadoğu konusunda faaliyet gösteren tarafsız bir düşünce kuruluşudur. ORSAM Ortadoğu ile ilgili bilgi kaynaklarını çeşitlendirmeyi ve bölge uzmanlarının düşüncelerini Türk akademik ve siyasi çevrelerine doğrudan yansıtılabilmeyi hedeflemektedir. Bu amaçlar doğrultusunda ORSAM, Ortadoğu ülkelerindeki devlet adamlarının, bürokratların, akademisyenlerin, stratejistlerin, gazetecilerin, işadamlarının ve sivil toplum kuruluşları temsilcilerinin Türkiye'de konuk edilmesini kolaylaştırarak, yerel perspektiflerin güçlü yayın yelpazesıyla gerek Türkiye gerek dünya kamuoyuyla paylaşılmasını sağlamaktadır. ORSAM yayın yelpazesi içinde kitap, rapor, bülten, politika notu, konferans tutanağı ve ORSAM dergileri *Ortadoğu Analiz* ve *Ortadoğu Etütleri* bulunmaktadır.

©Bu metnin içeriğinin telif hakları ORSAM'a ait olup, 5846 Sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu uyarınca kaynak gösterilerek kısmen yapılacak makul alıntılar ve yararlanma dışında, hiçbir şekilde önceden izin alınmaksızın kullanılamaz, yeniden yayımlanamaz. Bu raporda yer alan değerlendirmeler yazarına aittir. ORSAM'ın kurumsal görüşünü yansıtmamaktadır.

ORSAM

Ortadoğu Stratejik Araştırmalar Merkezi (ORSAM)

Süleyman Nazif Sokak No: 12-B Çankaya / Ankara

Tel: 0 (312) 430 26 09 Fax: 0 (312) 430 39 48

www.orsam.org.tr